

βαρδούκιον

Πέμπτη, 3 Ιανουαρίου 2013
4:44 μμ

Σημασία:

- Ρόπαλο³¹⁵

Εγκυκλοπαιδικά

Ο Ηρόδοτος αναφέρει ρόπαλα ξύλινα με σιδερένια καρφιά ως όπλα των Ασσυρίων και των Αιγυπτίων.

(63.) Ασσύριοι δὲ στρατευόμενοι περὶ μὲν τῆσι κεφαλῆσι εἶχον χάλκεά τε κράνεα καὶ πεπλεγμένα τρόπον τινὰ βάρβαρον οὐκ εὐαπῆγητον· ἀσπίδας δὲ καὶ αἰχμὰς καὶ ἐγχειρίδια παραλλήσια τοῖσι Αἰγυπτίοισι εἶχον, πρὸς δὲ ρόπαλα ξύλων τετυλωμένα σιδήρῳ καὶ λινέους θώρηκας. Οὗτοι δὲ ὑπὸ μὲν (5) Ἑλλήνων ἐκαλέοντο Σύριοι, ὑπὸ δὲ τῶν βαρβάρων Ἀσσύριοι ἐκλήθησαν.

Το σκήπτρο στην αρχαία Ελλάδα το χρησιμοποιούσαν ως διακριτικό έμβλημα οι πρέσβεις και οι κήρυκες, ώστε να προστατεύονται από εχθρικές προς αυτούς ενέργειες της εξουσίας.

Ξενόγλωσσα

Ιταλικά

mazza

Ρήμα amazzare = φονεω

Από εδώ τα Δάνεια: μάτσο δέσμη, ματσάκι δεσμός, ματσόλα σφύρα, ματσούκι, ματσακουλιά, ματσαράγκα, ματζαφλέρι

Αγγλικά

Mace

Από το Λατ. matea

Club

Σημαίνει και μπαστούνι (της τραπουλας, πικά)

Σημαίνει και μάτσο βλ. mace : ένα μάτσο άνθρωποι ιδρύουν ένα club (λέσχη).

Συνώνυμα

απελατίκι, κεφαλοθραύστης, ρόπαλο, κορόνη, ματζούκα, ραβδέα, τοπούζι*, σφύρα, Γκλιτσα ή βοσκοράβδι ^{Θεοκρ.}

*) Τοπούζι όμως ήταν και το ροπτρο της πορτας (τακτακι).

Εγκυκλοπαιδικά

- Δεδομένου ότι ήταν ρόπαλο και ότι υπήρχε και ειδικό Βασιλικό Βαρδούκιο, φαντάζομαι ότι αυτό το όπλο κατάντησε διακοσμητικό και διακριτικό του Βασιλέα (κατι σαν σκήπτρο ή στραταρχική ράβδος). Απο το μηκος του φαινεται οτι δεν ειναι κατάλληλο για βιάδισμα (οπως η Πατερίτσα).

Ετυμολογία:

- Το Τούρκικο **bardak μπαρντάκ**, βαρδάκ σημαίνει τάσι, φλυτζάνι, κύπελλο.

Μπορει να δινει αρκετα επώνυμα όπως: Βαρδάκας, Βαρδαξής, Βαρδαξόγλου αλλα δεν φαίνεται να σχετίζεται με το βαρδούκιον.

- Το Μεγα Ετυμολογικον δεν αναφερει μεν το βαρδούκιον, αλλα δυο άλλες λεξεις του μπορει όμως να σχετιζονται με αυτό :

Βάρδιος] παρὰ τὸ βάρος, βαρύς· μεταφορικῶς. βαρύς· πλεονασμῶ δὲ τοῦ δ, καὶ ἐν ὑπερθέσει, βραδύς· εἴτα βραδίων βράδιος· καὶ ἐν ὑπερθέσει, βάρδιος. Ἰλιάδος ψ', — ἀλλά τοι ἵπκοι Βάρδιοι θείειν: — ἀντὶ τοῦ βραδύτατοι.

Βαρδίνης, ποταμός· εἴρηται παρὰ τὸ βαρεῖας καὶ ἐπαχθεῖς ἔχειν δίνας, βαρυδίνης τις ὤν.

Το βαρδούκιον εἶναι βάρδιον (βαρύτατον) καὶ βαρύδιον (δίη = περιστροφή, περιδίησις) πβλ. Καὶ τὸ βαρῦδι τῆς ΝΕ.< μὲν βαρύ, υποκοριστικόν βαρύδιον.

Ὅμοια καὶ τὸ ἐπίθετο βαρεῖα σφύρα (ἡ ἔχουσα μεγάλο βάρος σφύρα) οὐσιαστικοποιήθηκε καὶ ἐγένετο ἡ σημερινὴ βαριά > βαριοπούλα .

Παρακάτω τὸ Μεγα Ετυμολογικόν ἀναφέρει τὸ βάρις:

Βάρις, παρὰ τὸ βάρος, καὶ τροπῇ τοῦ βραχέος· σημαίνει δὲ τὸν πύργον, καὶ τὴν κλίνην· παρὰ τὸ μετὰ βίας πολλῆς ἀρῆσθαι. βάρις, τείχη, πλοῖα, στοῶν, αὐλαί, πύργοι, σφαῖραι. τινὲς δὲ λέγουσιν, αἱ μεγάλαι καὶ ὑπόβηθροι πέτραι· Ἀπὸ βάρων ἐλεφαντίνων.

Τὸ Liddell - Scott. A Greek-English Lexicon. Δὲν ἀναφέρει τὸ σφαῖρα γιὰ τὴν βάρην

Σφαῖρα ἔχει καὶ τὸ ρόπαλο στὶς νεώτερες μορφές του (μεσαιώνας)

Εγὼ θεωρῶ πιθανὴ τὴν προέλευση ἀπὸ τὸ βαρδία > βαρδιανός = φρουρός ἢ ὡς ἀναγραμματισμὸ ἀπὸ ράβδος > υποκ. ραβδίον > ραβδί > ραβδάκιον > ραβδακίον > βαρδάκιον > βαρδούκιον (μὲ ἐπίδραση ἀπὸ τὸ συγγενές ματζούκιον).

Εἰκόνες

Βυζαντινός κατάφρακτος με βαρδούκιον ἐπ' ὤμου.



Βαρδούκιον Δυτικου Τυπου



Ρόπαλον περιδινούμενον



Μεσαιωνικό Δυτικό Σκήπτρον



Βαρδούκιον εν δράσει



Αναφορές

ιδ'. Μετά δὲ ταῦτα κυνηγεσίου καταγγελομένου
εἰ; τὸ λεγόμενον Φιλοπάτιον, ἦν ὁ πρωτοστράτωρ
κατὰ τὸν τύπον τοῦ βασιλέως προπορευόμενος; **
ἔφιππος, ἐπεφύρατο δὲ καὶ τὸ ρόπαλον τὸ βασιλικὸν
ἐπὶ τοῦ ἵππου ἑστῶτος. * **Βαρδούκιον** εἶδος σκεπτικῆς

ιδ'. Μετά δὲ ταῦτα κυνηγεσίῳ καταγγεληθέντος εἰς τὸ λεγόμενον Φιλοπάτιον, ἦν ὁ πρωτοστράτωρ κατὰ τὸν τύπον τοῦ βασιλέως προπορευόμενος; ** ἔφιππος, ἐπεφέρετο δὲ καὶ τὸ βόταλον τῆ βασιλικῆν ἐπὶ τῆς ζώνης αὐτοῦ, ὃ **βαρδοῦκιον** οἶδε καλεῖν ἢ συνήθεια. Θορύβου δὲ κινουμένου ἀπὸ τῶν συμπληρούμενων τὸ κυνηγεσίῳ, ἐξέθορον ἐκ τῆς ὕλης λύκος παμμεγεθέστατος, ὥστε σχεδὸν πάντας διαπτοηθῆναι καὶ εἰς ταραχὴν ἐμπιστεῖν. Ὁρμήσας δὲ κατ' αὐτοῦ ὁ Βασίλειος, καὶ βίψας ἐξόπισθεν τὸ βασιλικὸν **βαρδοῦκιον**, ἔτυχε τοῦ θηρίου κατὰ τὸ μέσον τῆς κεφαλῆς καὶ ταύτην ἐδιχοτόμησεν. Ὁ δὲ Καίσαρ ὄπισθεν τοῦ βασιλέως κατὰ τὸ εἰωθὸς πορευόμενος καὶ τὸ γεγονὸς θεασάμενος εἶπε πρὸς τινὰς τῶν συνεπομένων συνήθων αὐτοῦ καὶ γνωστίων, ὅτι **Θίμαι πάσης τῆς γενεᾶς ἡμῶν τὴν κατάλυσιν τὸν ἄνθρωπον τοῦτον μέλλειν γενήσεσθαι** κατεστοχάζετο γὰρ καὶ τὸ *¹ πρὸς πάντα τοῦτου ἐπιτυχῆς τι καὶ εὐτυχῆς καὶ τὴν δὲ ταῦτα τοῦ βασιλέως διάθεσιν πρὸς αὐτόν. Οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ παρὰ Λέοντος φασὶ τοῦ τηνικαῦτα ἐπὶ παντοδαπῇ σοφίᾳ πρωτεύοντος ἀκοῦσαι αὐτόν, ἐν τῷ πολλάκις περὶ τούτων πυνθάνεσθαι τοῦ ἀνδρός, πρῶτα μὲν, ὅτι **Ἐὰν νεανίσκου τινὸς εὐρίσκω τὴν κατάλυσιν τῆς ὁμῶν γενεᾶς** *

Jacques-Paul Migne

Patrologiae cursus completus, seu, Bibliotheca universalis

Τόμος 109 s. 241

9416.47 [80]

Κορνήλιος, κύριον· Κόροιθος, ὁ μαρός· κόρυθος, ὁ τραγλοδύτης· κόρος **κορύνη, ἡ ματζοῦκα**· Κορύβαντες, ἔθνος, **μύξα**· κορύνη, ἡ ματζοῦκα·⁴ Κοράνεια, πύλις· κόταβος, ὁ ἦχος· κότος, ἡ ὄργη· κότινος, ὁ ἐξ ἐλαίας στέφανος· κοτύλη, τὸ κοῖλον τῆς χειρός· καὶ τὰ λοιπά.

Ηρωδιανού Επμερισμοί σελ. 70

Theocritus Bucol., *Idyllia*. {0005.001} [close](#)

ἠγνοίησεν ἰδῶν, ἐπεὶ αἰπόλῳ ἔζοχ' ἔφκει.
 ἐκ μὲν γὰρ λασίοιο δασύτριχος εἶχε τράγοιο (15)
 κνακὸν δέρμ' ὄμοισι νέας ταμίσιοιο ποτόσδον,
 ἀμφὶ δὲ οἱ στήθεσσι γέρων ἐσφίγγετο πέπλος
 ζωστήρι πλακερῷ, ροικὰν δ' ἔχεν ἀγριελαίῳ
 δεξιτερᾷ κορύναν. καὶ μ' ἀτρέμας εἶπε σεσαρώς
 ὄμματι μειδιῶντι, γέλωσ δὲ οἱ εἶχετο χεῖλευς· (20)
 Ἕμιχίδα, πᾶ δὴ τὸ μεσαμέριον πόδας ἔλκεις,
 ἀνίκα δὴ καὶ σαῦρος ἐν αἰμασιαῖσι καθεύδει,
 οὐδ' ἐπιτυμβίδιοι κορυδαλλίδες ἠλαίνοντι;
 ἦ μετὰ δαῖτ' ἄκλητος ἐπέιγεται, ἦ τινος ἀστῶν

τεύχε' ἔχον ὁμοισιν Ἀρηιθόοιο ἄνακτος
> δίου Ἀρηιθόου. τὸν ἐπικλήσιν κοσυνήτην
ἄνδρες κίκλη **ἀλλὰ σιδηρεΐη κορύνη**
οὔνεκ' ἄρ' οὐ
ἀλλὰ σιδηρεΐη κορύνη ῥήγνυσκε **φάλαγγας**.
τὸν Λυκόοργος ἔπεφνε δόλω, οὐ τι κράτεϊ γε,
στενωπῶ ἐν ὁδῷ δθ' ἄρ' οὐ κορύνη σὶ δλεθρον
χραΐσμε σιδηρεΐη· πρὶν γάρ Λυκόοργος ὑποφθᾶς
δουρὶ μέσον περόνησεν, ὃ δ' ὕπτιος οὔδει ἐρείσθη·

Ομήρου Ιλιάς Ραψ. 7 στ. 141

Το σκήπτρον

«Το βασιλικόν σκήπτρον καλῶς εξεταζόμενον οὐδέν ἄλλο εἶναι ἢ λαβή μάστιγος.»

Εμμανουήλ Ροΐδη, Ἄπαντα, «Ἀνέκδοτοι σκέψεις». Ε'. Ερμής, 1978. 368.

Το σκήπτρον (λ. των λυρικών και ποιητών) ήταν αρχικά μπαστούνι, βακτηρία (λ. των πεζογράφων) δηλαδή βοήθημα για να περπατάει κανείς. Ήδη την εποχή του Ομήρου είχε αποκτήσει διακοσμητικό και συμβολικό χαρακτήρα.

*Ο Χρύσης ἤλθε θοὰς ἐπὶ νῆας Ἀχαιῶν
λυσόμενός τε θυγάτρα φέρων τ' ἀπερείσι' ἄποινα,
στέμματ' ἔχων ἐν χερσὶν ἐκηβόλου Ἀπόλλωνος
χρυσέω ἀνά **σκήπτρω**,*

Ο Αγαμέμνων τον απωθεῖ απειλώντας τον ότι το σκήπτρο του δεν θα τον σώσει αν ξαναέλθει.

*μή σε γέρον κοίλησιν ἐγὼ παρὰ νηυσὶ κηκίω
ἢ νῦν δηθύνοντ' ἢ ὕστερον αὔτις ἰόντα,
μή νύ τοι οὐ χραΐσμη **σκήπτρον** καὶ στέμμα θεοῖο·*

Απελατίκι

dini, satis clarè tē ingerunt. Post istos, inquit, adtunt alij, & hi quide
stationarii, ferentes gladios : post eos Tzacones, etiam hi cum ape-
laticijs, sive gladijs. Aut potius, ἀπελατίκιον, est omne teli genus,
ὅθεν τὸ ἀπελατίκιον. Nos in nostro idiomate dicimus, Ἐπὶ σκήπτρω
id quod iudem generale, & τῷ ἀπελατίκιω planè respondet.

Ποίηση

Απελατίκι

Σαφής παρομοίωση του με το πέος του γαϊδάρου.

ἐκ τὴν κοιλιά του ἔβγαλεν ὡσάν ἀπελατίκι
μακρὺ, χοντρὸ καὶ κόκκινον, κ' ἦτον δίχως μανίκι.
λέγει μου· ἔλα γλίγωρα — τί στέκεις καὶ παντέχεις
γιὰ νὰ σοῦ κάμω τὴν δουλειὰ ἐκείνη ὅπου κατέχεις;
καὶ τρόμαξα, σὰν τ' ἄκουσα, κ' ἔχεσα τὸ βρακκί μου,
ἄφηκα καὶ τὰ ροῦχά μου, γεμάτο τὸ σακκί μου,

Γαδάρου, λύκου κι' αλωπούς διηγησις ωραία στ. 469

Screen clipping taken: 8/1/2013 4:49 πμ